

Дзітварыцца мастацтва

12 чэрвеня 1964 г. ПЯТНІЦА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

У гэтым нумары

ТВАРЫЦЬ ДЛЯ НАРОДА, У ІМЯ КАМУНІЗМА НАСУСТРАЧ СВАТУ ВІЗВАЛЕННЯ НОВЫ СПЕКТАКЛЬ КУПАЛАЎЦАУ

ПРАМОВА ТАВАРЫША М. С. ХРУШЧОВА

НА МІТЫНГУ, ПРЫСВЕЧАНІМ АДКРЫЦЦЮ ПОМНІКА ТАРАСУ ШАЎЧЭНКУ ў МАСКВЕ 10 ЧЭРВЕНЯ 1964 Г.

Дарагі таварышы!

Сёння тут на адкрыцці помніка Тарасу Рыгоравічу Шаўчэнку мастацтва і ў ім разам і ўсе саветскія людзі аддаюць даніну любові і павагі вялікаму сыну вялікага Украінскага народа, паэту-рэвалюцыянеру, паэту-дэмакрату, вялікаму мастаку, які ўвесь свой велізарны талент аддаў справе нашага народа.

Я гавару — нашага народа таму, што Тараса Рыгоравіча Шаўчэнку ўважліва і блізка не толькі ўкраінцы, рускія, беларусы, казахі, але і людзі ўсіх нацыянальнасцей, аб'яднаных у Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Восем чаму так радасна бачыць гэты помнік тут, у сталіцы нашай Радзімы.

У першыя гады Савецкай улады Уладзімір Ільіч Ленін падпісаў пастанаву ўрада аб абудаванні ў Маскве помніка вялікім дзеячам сацыялізма і рэвалюцыі. Сярод іх было імя вялікага кабарэа Украіны.

10 чэрвеня ў Маскве на скверы перад гэцічнай «Украінай» ва ўрачыстай абстаноцы быў адкрыты помнік вялікаму Украінскаму паэту Тарасу Рыгоравічу Шаўчэнку.

На многалюдным мітынгу прысутнічалі кіраўнікі Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і Савецкага ўрада на чале з таварышам М. С. Хрушчовым, дэлегацыя прасоўшчыкаў Украіны, Першы сакратар ЦК САП, Старшыня Дзяржаўнага савета ГДР В. Ульбрыхт, які госціць у СССР, і яго спадарожнікі. Помнік Тарасу Шаўчэнку адкрыў Першы сакратар

Цэнтральнага Камітэта КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР М. С. Хрушчоў.

Затым таварыш М. С. Хрушчоў выступіў з прамовай.

На мітынгу з прамовай выступіў таксама першы сакратар ЦК КП Украіны П. Е. Шалест, рабочы Маскоўскага заводу імя Уладзіміра Ільіча А. А. Кубарэў, пісьменнік М. С. Ціханюк.

Пасля мітынгу да падножжа помніка Т. Р. Шаўчэнку былі ўскладзены кветкі.

10—11 чэрвеня ў Мінску працавала трэцяя сесія Вярхоўнага Савета Беларускай ССР шостага склікання. На разгляд сесіі былі вынесены наступныя пытанні:

1. Аб павелічэнні вытворчасці, пашырэнні асартыменту і паліпшэнні якасці тавараў народнага ўжывання, зьяві, вынаходнага прадпрыемстваў рэспублікі.

2. Аб праектах Грамадзянскага і Грамадзянскага прадзусальнага кодэкса Беларускай ССР.

3. Зацверджанне Чкаўна і Праздніма Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

4. Зацвярджаючы на першым пытанні выступіў Старшыня Савета Міністраў БССР дэпутат П. Я. Бібік.

Вярхоўны Савет аднаголіна прыняў па дакладу дэпутата П. Я. Бібіка пастанову аб павелічэнні вытворчасці, пашырэнні асартыменту і паліпшэнні якасці тавараў народнага ўжывання, зьяві, вынаходнага прадпрыемстваў рэспублікі.

З дакладам па другім пытанні парадку дня сесіі выступіў старшыня камісіі заканадаўчых меркаванняў Вярхоўнага Савета БССР дэпутат М. Н. Полазаў. Вярхоўны Савет аднаголіна прыняў праекты законаў аб зацверджанні Грамадзянскага і Грамадзянскага прадзусальнага кодэкса БССР.

Затым сесія разгледзела наступны пункт парадку дня — зацвярджаючы Указу Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР. З дакладам па гэтым пытанні выступіў сакратар Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР дэпутат Д. А. Лукашэвіч.

Вярхоўны Савет аднаголіна прыняў законы і пастановы аб зацверджанні Указаў Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР, прынятых паміж сесіямі.

Затым сесія разгледзела наступны пункт парадку дня — зацвярджаючы Указу Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР. З дакладам па гэтым пытанні выступіў сакратар Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР дэпутат Д. А. Лукашэвіч.

Вярхоўны Савет аднаголіна прыняў законы і пастановы аб зацверджанні Указаў Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР, прынятых паміж сесіямі.

Затым сесія разгледзела наступны пункт парадку дня — зацвярджаючы Указу Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР. З дакладам па гэтым пытанні выступіў сакратар Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР дэпутат Д. А. Лукашэвіч.

Вярхоўны Савет аднаголіна прыняў законы і пастановы аб зацверджанні Указаў Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР, прынятых паміж сесіямі.

Затым сесія разгледзела наступны пункт парадку дня — зацвярджаючы Указу Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР. З дакладам па гэтым пытанні выступіў сакратар Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР дэпутат Д. А. Лукашэвіч.

Вярхоўны Савет аднаголіна прыняў законы і пастановы аб зацверджанні Указаў Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР, прынятых паміж сесіямі.

Затым сесія разгледзела наступны пункт парадку дня — зацвярджаючы Указу Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР. З дакладам па гэтым пытанні выступіў сакратар Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР дэпутат Д. А. Лукашэвіч.

Вярхоўны Савет аднаголіна прыняў законы і пастановы аб зацверджанні Указаў Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР, прынятых паміж сесіямі.

Затым сесія разгледзела наступны пункт парадку дня — зацвярджаючы Указу Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР. З дакладам па гэтым пытанні выступіў сакратар Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР дэпутат Д. А. Лукашэвіч.

Вярхоўны Савет аднаголіна прыняў законы і пастановы аб зацверджанні Указаў Прадзідыма Вярхоўнага Савета БССР, прынятых паміж сесіямі.

СЛУЖЭННЕ НАРОДУ — ВЫСОКАЕ ПРЫЗВАННЕ МАСТАЦТВА САЦЫЯЛІСТЫЧНАГА РЭАЛІЗМУ

Гістарычныя сутэрны кіраўнікоў партыі ў ўрады з дзесяцімі савецкай літаратуры і мастацтва ў снежні 1962 і сакавіку 1963 гадоў аказалі дабравольнае ўздзеянне на развіццё мастацкай творчасці ў нашай краіне.

У выступленнях М. С. Хрушчова па пытаннях літаратуры і мастацтва былі паставлены асноўныя праблемы палітычнай партыі ў гэтым мастацкай творчасці, абгрунтавана галоўная лінія развіцця літаратуры і мастацтва ў перыяд разгортвання будаўніцтва камунізму, у абстаноцы вострай ідэалягічнай барацьбы паміж міжнароднага і ўнутранага сацыялізму, што зброя мастацтва на сучасным этапе набывае яшчэ больш важнае значэнне, што спрыяе працягненню ідэі мірнага існавання ў галіне ідэалагічнага і культурнага супрацьстаяння.

Адкрываючы перад савецкімі мастакамі ўсе магчымасці для пошука праўдлівага творчых сіл, свабоднага развіцця творчых індывідуальнасцей, партыя чкае ад дзеячоў літаратуры і мастацтва аднаго: больш актыўнага ўдзелу сваёй працы ў будаўніцтве камуністычнага грамадства. Савецкаму народу патрыічны творы, якія ўмцоўваюць пазіцыі камунізма, напярэй нашых людзей, выхоўваюць іх у духу камуністычных ідэалаў, згуртаваюць сілы народа.

Толькі з жыццёва-рэальных пазіцый мастак можа раскрыць складаныя з'явы жыцця так, каб яго твор з'явіўся ў чытачоў і глядачоў гарачы водгук, набыў высокую грамадскую значнасць.

Мастак — барацьбіт за ідэалы камунізму не можа не бачыць пераможны поступ новага, камуністычнага. Дастойна адлюстраванне ў літаратуры і мастацтве ўсё лепшае, найбольш характэрнае, перспектывнае, жыццёвае ў савецкай рэалінасці, узнанне ў арыяцкіх мастацкіх формах наш вольны, гераічны час — важнейшая задача творчых работнікаў.

Надзяляючы творчых выніках творчай работы пісьменнікаў, мастакоў, кампазітараў, фотыхімікаў і тэатра, пасля гістарычных сутэрнаў абмеркаванні чарговых задач, якія ставяць перад партыяй і мастацтвам, мастацкай крытыкай, было прысвечана нашаму насядненню ідэалагічнай камісіі пры ЦК КПСС, якое надлава адбылося.

У яго рабоце прынялі ўдзел прадстаўнікі шматнацыянальнай савецкай культуры, партыйнага, савецкага, прафсаюзнага, камсамольскага работнікі, дзеці навук і народнай асветы. Сярод удзельнікаў — пісьменнік М. С. Ціханюк, А. Т. Твардоўскі, Л. М. Ляонаў, А. А. Суркоў, Л. С. Собалеў, П. У. Броўка, М. А. Стэльмах, А. А. Пракоф'еў, М. П. Бажан, Э. Б. Межаляйціс, К. Яшан, Б. М. Палавоя, кампазітары Д. Д. Шастанка, Д. Б. Кабалеўскі, В. П. Салаўёў, Сялоў, Э. А. Кал, мастакі П. Д. Корыт, В. А. Сароў, А. А. Дайнека, М. К. Анікушына, І. Клічаў, М. В. Томскі, дзеці тэатра і кіно С. А. Герасімаў, М. Н. Келар, М. П. Ахлюпкаў, С. Ф. Валдарчук, Г. В. Аляксандраў, навуковыя работнікі і крытыкі В. С. Кеменаў, В. М. Опернаў, У. Р. Шчарбіна, В. Д. Сукоў, Я. Д. Суркоў, А. А. Мегчына, Г. А. Нездарына, Б. М. Ярустоўскі, Е. А. Грошан і інш.

З павелічэннем выступіў сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў СССР Г. М. Маркуа, старшыня арганізацыі Саюза работнікаў кінематографіі СССР І. А. Пыр'еў, сакратар праўлення Саюза мастакоў СССР Е. Р. Белашова, першы сакратар праўлення Саюза кампазітараў СССР Ц. М. Хронікаў. У дакладнае і таксама ў выступленнях удзель-

нікаў пасяджэння падкрэслівалася, што дзеячы савецкай літаратуры і мастацтва аднадушна і гарача, ад усёго сэрца падтрымліваюць палітыку партыі ў галіне мастацкай творчасці, бачаць у ёй крыніцу творчага натхнення.

Думаючы аб той ролі, якую адыгралі ў развіццё савецкага мастацтва сутэрны на Ленінскім гары і ў Крамлі, а потым чаргавыя прамоўцы, — угадваючыся ў тое новае, што нараджаецца цяпер у нашым мастацтве, мы наем права сказаць, што думкі працягваюць іх, зварнуўшы да савецкіх мастакоў, знайшлі глыбокі водгук у работнікаў мастацтва ўсіх нацыянальнасцей.

Пісьменнікі, мастакі, кампазітары, работнікі кінематографіі і тэатра сталі больш спелымі ў ідэйнай барацьбе, глыбей усвядомілі сваю адказнасць перад народам. Адным з важнейшых вынікаў сутэрнаў з дзесяцімі літаратуры і мастацтва з'явілася аздораўленне атамасферы ў творчых арганізацыях, далейшае згуртаванне сіл літаратуры і мастацтва на прынцыповай ідэйнай аснове. Развешчана напярэй творчая мірнага існавання процілегла ідэалагічнай працы пераадолення памылковых поглядаў і забуджэнняў, на якія было ўказана на сутэрнах, адбылася і адываецца ў абстаноцы таварышчэўскіх дыскусій, якія сталі характэрнай з'явай грамадскага жыцця пасля ліквідацыі вынікаў культуры асобы.

Усё гэта забяспечыла паспяховае пераадоленне такога навастання, няправільнага, што ў той ці іншай форме прадлялася як у творчых, так і ў мастацкіх практыках. Паявіліся новыя творы, створаныя тымі мастакамі, якія ў свой час падвергалі партыйнай крытыцы.

Жыццё палкам абвергла тых збуджэнных «прадказальнікаў», якія ў свой час, ды і цяпер нічога спрабуючы малваць скажоную навіну развіцця савецкай літаратуры і мастацтва. Нашы ідэйныя горагі бяжыцца скажаць праўду, якая заключаецца ў тым, што палітыка Камуністычнай партыі знайшла падтрымку ва ўсіх творчых работнікаў, што надлаўны забуджэнні, якія былі ў некаторых мастакоў, паспяхова пераадолены.

Савецкая літаратура і мастацтва зрабілі за мінулы год новы крок наперад у мастацкім увасабленні праўдлівага подзвігу і духоўнага свету будаўнікоў камунізма.

Кіраўнікі творчых саюзаў на канкрэтных фактах паказалі, што савецкія пісьменнікі і дзеячы мастацтва, адвергнуўшы чужыя нам эстэтычныя погляды, яшчэ больш трывала сталі на пазіцыях сацыялістычнага рэалізму, плённасьцю якога даказана самім жыццём.

У літаратуры з'явіліся новыя творы, якія раскрываюць багачэнне народнага жыцця, карысныя праблемы развіцця савецкага грамадства. Сярод твораў створаныя ў апошні час, — раманы і п'есы «Валька і сын» Г. Маркуа, «Салдацін не нараджаецца» К. Сімакіна, «Іду на наваліну» Д. Гранічова, «Здавальнае сматі» Ю. Трыфанова, «На дзім берэзе» Б. Палавоя, «Святло даўняй зоркі» А. Чакоскіна, «Хіслы і гасі» І. Індрана, «Сэрца на далоні» І. Шамякіна, «Мацярынае поле» Ч. Айтматова, «Хлеб — надлаўні» М. Аляксеева, «Дзікі мёд» Л. Пярвайскага, «Ража вайны» А. Калініна, «Альпійская балада» В. Быкава, «Танкі ідуць ромбам» А. Аманева і іншыя. У пазні час апошні час узрасло гучэнне грамадзянскіх матываў, узнікла шчырае пагаўда да важных праблем жыцця. Трэба на-

ны. Сёння гэты запавет Уладзіміра Ільіча ажыццёўлена.

150-годдзе з дня нараджэння паэта адзначаецца як вялікае і радаснае свята культуры. Юбілейны ўрачыстасці выдзяляюць у хвалючую домнастэрацыю ўсенароднай любові да паэта, паказалі, як дарага яго

Імя і памяць аб ім нашым сучаснікам.

Імя вялікага кабарэа — Тараса Шаўчэнка вядома ва ўсім свеце. Яго неўміручы творы перакладзены на мовы ўсіх народаў Савецкага Саюза, на мовы народаў шмат якіх краін. І ва ўсім свеце набатны пазіцыі Шаўчэнка кіліа да барацьбы за мр, працу, свабоду, роўнасць, брацтва і шчасце ўсіх народаў зямлі.

Тарас Рыгоравіч Шаўчэнка — сын прыгожага селяніна, сам быў прыгожым. З дзіцтвам ён спазнаў цяжкасці і ягоны народнага жыцця таго часу. Гэта вызначыла яго погляды, развіццё яго арыянага таленту. З дапамогай рускіх дэмакратаў ён здабыў свабоду, атрымаў адукацыю, што дало магчымасць разгарнуцца яго таленту.

Усёй сваёй творчасцю Шаўчэнка заклікаў працоўны народ да рашучай барацьбы супраць прыгонікаў, супраць царства, супраць прыгнечання, за свабоду народа.

Ён не баўся ворагаў, ён мужна кідаў выклік ворагам. Ён не саргнуў сэрца перад царызмам, у той час калі яго асудзілі і паслалі ў Орскую турэчасць простага салдата, пазбавіў яго любімага занятка — малваць і пісаць, гэта значыць практычна саслалі на катаргу. Што можа быць больш здзіўляльна і пакутлівым для паэта і мастака, чалавека вялікага і светлага розуму, чым пазбавіць яго магчымасці творчых.

Але і тап, у станы, ён не саргнуў сваёй барацьбы супраць самодзяржаўя. Яго сэрца, яго творчасць былі напоўнены любовою да простага народа, да людзей, з якімі яму даводзілася сустракацца, з казахамі-пастухамі, з тымі людзьмі, хто, як і ён, нёс тут нялёгкае жыццё.

Непрымырмасць да ворагаў і безалапветная любов да свайго народа, да Украіны, любов да ўсёго працоўнага народа Расіі прародзіць праз усю творчасць геналяна кабарэа.

Пазія Шаўчэнка — пазія вялікага гнева і вялікай любові, пазія, што кіліа на бой. Гэта пазія вольнага гуманізму, бо свабоду і шчасце кожнаму заваяваць толькі ў барацьбе — суровай, але справядлівай. Пазія Шаўчэнка, якая адлюстравала імкненні забаволага Украінскага сялянства, татак жа, як і пазія Няраскава, творчасць Чарышэўскага, была рэвалюцыйнай маніфэстам пэдавовай расійскай дэмакратыі, з лепшым прадстаўніком яго Украінскага паэта з'явіўся вусы сардэчнай дружбы.

Голас Шаўчэнка з'явіўся з таласам рускіх рэвалюцыйных дэмакратаў, калі ён у сваіх вершах пісаў:

Добра не ждзі,
Не ждзі свабоды невеселой —
Она заснула; царь Никола
Заставил спать. Чтоб разбудить
Его, надо покосить
Всем миром обух занавить
Да наточит топор острее —
И вот тогда уже будить.

Што можа быць больш звонкага, моцнага, прызываюча, чым гэтыя словы паэта, якія выказваюць дух яго творчасці, дух яго рэвалюцыйнай барацьбы.

Пры біспрарычных поспехах мастацтва кіно пакуль усё яшчэ ў вялікім даўгу перад народам.

Восем чаму з незвычайнай вострыяй стаўля сёння перад дзеячамі кінематографіі задачы, рознага павышэння мастацкага майстэрства па ўсіх лініях — сцэнарнай, рэжысёрскай, акцёрскай, апэратарскай. Слабая ў мастацкіх адносінах, драйна карціна не можа быць «дзіна праўдлівай», бо яна дыскредытуе важную тэму, прымітуна трактуе, а ішны раз і апашляе характары і адносіны людзей, пусе эстэтычныя густы рэадачу. Не меншую шкоду прыносіць і з'явы іншага парадку: спробы апаэтызаваць, увесці ў высокі эстэтычны рад драбныя пакуці, маленькія страцішкі, нічымныя канфлікты, цыямныя, нечыкавыя характары.

Імя і памяць аб ім нашым сучаснікам.

Імя вялікага кабарэа — Тараса Шаўчэнка вядома ва ўсім свеце. Яго неўміручы творы перакладзены на мовы ўсіх народаў Савецкага Саюза, на мовы народаў шмат якіх краін. І ва ўсім свеце набатны пазіцыі Шаўчэнка кіліа да барацьбы за мр, працу, свабоду, роўнасць, брацтва і шчасце ўсіх народаў зямлі.

Тарас Рыгоравіч Шаўчэнка — сын прыгожага селяніна, сам быў прыгожым. З дзіцтвам ён спазнаў цяжкасці і ягоны народнага жыцця таго часу. Гэта вызначыла яго погляды, развіццё яго арыянага таленту. З дапамогай рускіх дэмакратаў ён здабыў свабоду, атрымаў адукацыю, што дало магчымасць разгарнуцца яго таленту.

Усёй сваёй творчасцю Шаўчэнка заклікаў працоўны народ да рашучай барацьбы супраць прыгонікаў, супраць царства, супраць прыгнечання, за свабоду народа.

Ён не баўся ворагаў, ён мужна кідаў выклік ворагам. Ён не саргнуў сэрца перад царызмам, у той час калі яго асудзілі і паслалі ў Орскую турэчасць простага салдата, пазбавіў яго любімага занятка — малваць і пісаць, гэта значыць практычна саслалі на катаргу. Што можа быць больш здзіўляльна і пакутлівым для паэта і мастака, чалавека вялікага і светлага розуму, чым пазбавіць яго магчымасці творчых.

Але і тап, у станы, ён не саргнуў сваёй барацьбы супраць самодзяржаўя. Яго сэрца, яго творчасць былі напоўнены любовою да простага народа, да людзей, з якімі яму даводзілася сустракацца, з казахамі-пастухамі, з тымі людзьмі, хто, як і ён, нёс тут нялёгкае жыццё.

Непрымырмасць да ворагаў і безалапветная любов да свайго народа, да Украіны, любов да ўсёго працоўнага народа Расіі прародзіць праз усю творчасць геналяна кабарэа.

Пазія Шаўчэнка — пазія вялікага гнева і вялікай любові, пазія, што кіліа на бой. Гэта пазія вольнага гуманізму, бо свабоду і шчасце кожнаму заваяваць толькі ў барацьбе — суровай, але справядлівай. Пазія Шаўчэнка, якая адлюстравала імкненні забаволага Украінскага сялянства, татак жа, як і пазія Няраскава, творчасць Чарышэўскага, была рэвалюцыйнай маніфэстам пэдавовай расійскай дэмакратыі, з лепшым прадстаўніком яго Украінскага паэта з'явіўся вусы сардэчнай дружбы.

Голас Шаўчэнка з'явіўся з таласам рускіх рэвалюцыйных дэмакратаў, калі ён у сваіх вершах пісаў:

Добра не ждзі,
Не ждзі свабоды невеселой —
Она заснула; царь Никола
Заставил спать. Чтоб разбудить
Его, надо покосить
Всем миром обух занавить
Да наточит топор острее —
И вот тогда уже будить.

Што можа быць больш звонкага, моцнага, прызываюча, чым гэтыя словы паэта, якія выказваюць дух яго творчасці, дух яго рэвалюцыйнай барацьбы.

Пры біспрарычных поспехах мастацтва кіно пакуль усё яшчэ ў вялікім даўгу перад народам.

Восем чаму з незвычайнай вострыяй стаўля сёння перад дзеячамі кінематографіі задачы, рознага павышэння мастацкага майстэрства па ўсіх лініях — сцэнарнай, рэжысёрскай, акцёрскай, апэратарскай. Слабая ў мастацкіх адносінах, драйна карціна не можа быць «дзіна праўдлівай», бо яна дыскредытуе важную тэму, прымітуна трактуе, а ішны раз і апашляе характары і адносіны людзей, пусе эстэтычныя густы рэадачу. Не меншую шкоду прыносіць і з'явы іншага парадку: спробы апаэтызаваць, увесці ў высокі эстэтычны рад драбныя пакуці, маленькія страцішкі, нічымныя канфлікты, цыямныя, нечыкавыя характары.

Украінскія нацыяналісты спрабавалі ўзяць на ўважэнне творчасць Тараса Рыгоравіча. Але Украінскі народ праўдліва разумее і разумее глыбокі інтэрнацыяналісты сэнс пазіі свайго лепшага сына. Ён заўсёды быў верны дружбе Украінскага і рускага, усіх іншых народаў нашай краіны.

Удмайцеся, колькі горыць, гнева і асуджэння самодзяржаўя і разам з тым любові і спачування да народаў нашай шматнацыянальнай краіны гучыць у словах паэта:

«У нас же й світа, як на те —
Одна Сибір нехотима,
А турки! А люди!». Цю й лічы!

Ад молдована до фіна
На всіх языках все мовчить,
Бо благоденствуй!

У гэтых словах гнеўнага асуджэння самодзяржаўяга дэспатызму Шаўчэнка не выдзяляе гора і бедства толькі прыгонных сялян Украіны. Тарас Рыгоравіч глыбока разумее, што на барацьбу супраць самодзяржаўя і прыгоніцтва трэба ўнімацца прыгнечаным усім нацыянальнасцям вольнай царскай Расіі. Ён не выпадкова, налі Шаўчэнка піша «од молдованина до фіна на всіх языках все мовчить», ён Украінаў не называе, асобна не выдзяляе іх. Ён бачыў, што ад поўдня да поўначы — ва ўсёй Расіі — народы знаходзіліся ў цяжкім становішчы. Ён выказваў думкі ўсіх народаў, якія накутавалі ад прыгнечання царства.

Пазія Шаўчэнка вучыць не пакарэнасці перад цяжкай доляй, — ён заклікае разарваць кайданы, скінуць ярмо паліцыйнай працы. Шаўчэнка вучыць не аднаму прыгнечанай і прыгнечаных адной нацыі, да чаго заклікаюць буржуазныя нацыяналісты. Ён заклікае да барацьбы заняволеных супраць прыгнечанай нацыі. Нацыянальнае вызваленне для яго неаддзяльна ад барацьбы супраць усіх супастаў.

Гэта быў народны паэт у самым сапраўдным і самым высокім сэнсе слова. Народным былі і змест і форма вершаў Шаўчэнка: простых і даступных, што наразіліся з народнымі песнямі і паданямі і прынятыя народам і сталі народнымі.

Тарас Шаўчэнка — вялікі Украінскі нацыяналісты паэт. У яго вершах гучыць гарачы і страсны сымфонія любові да роднай Украіны. Ён адлюстравуе ў сваёй творчасці лепшыя рысы Украінскага нацыянальнага народнага характара, паказваў душу народа. Але імяна таму, што Шаўчэнка — нацыянальны народны паэт, у вершах яго няма і ценю нацыянальнай замкнёнасці і адасобленасці, нацыянальнага эгаізму і фанатэрысці. Душа яго пазіі адкрыта працоўным людзям усіх нацый і наароднасцей.

Як усё сапраўды вялікі нацыянальны паэт, як Пшукін і Міцкевіч, Лермантаў і Гейнэ, Байран і Маякоўскі, Шаўчэнка — паэт інтэрнацыянальнага брацтва і дружбы паміж народам. Ён ніколі не рабў рэзіцыі паміж працоўнымі людзьмі — яго любові была аддана людзям працы і прыгнечаным любові нацыянальна.

сці гэтак жа, як чынавісць не рабіла рэзіцыі паміж прыгнечанымі. Таму і сам мянежы кабарэў быў аднолькава ненавісны рускаму цару з яго акружэннем і Украінскаму панству.

У СВАТОЧНЫ ВЯНОК

МІЖНАРОДНЫ КНІЖНЫ

Усе, а кім мне давялося размаляваць у Гродна, сарод іншых вясных спраў асабліва вылучалася — падрыхтоўка да свята Вялікага 20-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх акупантаў. У гарадскім намісце партый і бачыў шмат мерапрыемстваў. Тут і сустрэчы з героямі баёў за вызваленне Беларусі, народнымі гукамі, і светыя песні, і ўстаноўка мемарыяльных дошак, і экскурсіі на месцы баёў і партызанскіх лагераў. Многія ўжо зроблена — у Вяшых — прайшоў грандыёзны гарадское свята песні, піянеры выязджалі на заставу іма Усаві, адбылося шмат сустрэч з былымі партызанамі і воямі. Яшчэ больш належыць зрабіць. Аб гэтым — тры кароткія літары.

Ю. М. БАРАШКАУ,
старшыня праўлення Палаца культуры тэкстыльшчыкаў

— Цяпер кожнае мерапрыемства, якое праводзіць наш палац, прысвечана слаўнаму юбілею. Удзельнікі мастацкай самадзейнасці ў асноўным рабочыя тэкста-

ноннага камбіната, рыхтуюць новыя нумары, драматычныя калектывы закінваюць рэпетыцыі новай п'есы. Усе лепшае мы пакажам у юбілейныя дні.

Што ўжо зроблена? Вельмі цікава, пра поўнай зале прайшла сустрэча з былой партызанкай А. Кандрашовай, якая расказала пра сваіх таварышаў на барацьбе, пра гераічную дачку беларускага народа Вольгу Саламаву, з якой яна разам ваявала.

Вы памятаеце кінафільм «Гадзінік спыніўся апоўначы»? Азілі з герояў аперацыі, пра якую расказвае фільм — Пятро Таржоў, — жыў і працуе цяпер на заводзе былых прыбораў. Сустрэча з ім у нашым палацы была хваляючай і вельмі цікавай. Дарчы, у нас Пятро Таржоў сустрэўся з Героямі Савецкага Саюза М. Аспанай і А. Мазаніч. З імі ён не бачыўся шмат гадоў. А ў гады вайны яны зрабілі адзін з самых адважных подвігаў — пакаралі смерцю на та беларускага народа Куба.

Гэта былі не проста вечаы ўспамінаў. Расказы ветэранаў — звычайныя людзей з незвычайнымі біяграфіямі — сталі сапраўдным універсітэтам пазнаў да гераічнага мінулага для нашай моладзі. Людзі выходзілі з палаца, глядзелі на горад, на атні нашых навабудоваў і вельмі наглядна адчуваў і ўсё веліч нашых перамог — мінулых і сённяшніх.

А ў бліжэйшы час у палацы адбудзецца агульнагарадскі веча сустрэчы былых партызан, вечаы

сустрэчы з Героямі Савецкага Саюза — удзельнікамі вызвалення Гродна. Мы мяркуем, што такія вечаы ў нас стануць традыцыйнымі.

Нашы мастакі цяпер працуюць над афармленнем малюўнічага стэнда «Яны змагаліся за Радзіму». Тут будуць змешчаны партрэты ўсіх удзельнікаў вызвалення Беларусі, якія цяпер працуюць на тэатра-акустycznym камбінатае. А такіх у нас многа.

Удзельнікі гуртка выяўленчага мастацтва пад кіраўніцтвам В. Даненкава рыхтуюць новыя работы.

Кожны дзень нараджае што-небудзь новае. І як бы старанна я ні пералічваю мерапрыемствы, усё роўна што-небудзь прапушчу...

М. І. СОБАЛЬ,
дырэктар Гродзенскага гісторыка-археалагічнага музея

— Адзед «Прырода» нашага музея прызначаны адным з лепшых у краіне. Цяпер мы прыкладаем усё намаганні да таго, каб падрыхтаваць да ўважлівага абстаціна адзедзі.

Поўным ходам ідуць работы па стварэнню новай экспазіцыі «Народная гаспадарка і культура Гродна. 1945—1965 гады». Спецыяльна для яе адрамантаваны чатыры залы, па-новаму зроблена асветленне, пад кіраўніцтвам маст-

ака С. Сілуянава выкананы эскізы.

Тут, у першай зале мы пакажам першыя пасляваенныя гады, на канкрэтных прыкладах і біяграфіях раскажам пра аднаўленне і развіццё народнай гаспадаркі, пра доўгі рост людзей, раскажам пра перамогу калгаснага ладу.

Таматыка другой залы — удзельнікі сельскай гаспадаркі пасля вяртэннеўскага (1953 года) Пленума ЦК КПСС. XX з'езд партыі, — новабудоваў рэспублікі, рост дарабарты і культуры працоўных. Тут жа — навуковыя працы і кнігі нашых землякоў.

Зала трэцяя: ударнікі і брыгады камуністычнай працы, XXII з'езд КПСС, матэрыялы па тэме «...плос хімізацыя» — будаўніцтва азотна-кавага заводу, лакафарбавальнага заводу...

І, нарэшце, чацвёртая зала — сямігадовае план развіцця народнай гаспадаркі, асавае космасу, дружба з працоўнымі краінаў народнай дэмакратыі...

Вы, напэўна, звярнулі ўвагу на унікальныя экспанаты, сабраныя намі. Асобны стэнд прысвечаны, напрыклад, нашаму земляку, падпалкоўніку запаса М. Кіштымаву, члену партыі з 1920 года. Гэта выдатныя фоты, орданы і медалі ён сам прынес нам. Кіштымаў часта прыходзіць у музей, і сустрачае з лекцыямі перад наведвальнікамі.

Што азначаюць літары «ЧВ РНКА», выгравіраваныя на гадзініку? Зараз растлумачу. Гэтым скаротам гадзінікам Раўнасавет 4-й арміі ўзнагародзіў у 1920 годзе чырвонагвардзійца Кіштымава за смеласць і адданасць ваявоў. А літары гэтыя азначаюць: «чэстному вояну Рабоча-Крестьянской Красной Армии...»

А вось гэтыя дакументы і ўрадавыя ўзнагароды перадаў музею рабочы Гродзенскага скурзавада М. Пахучы.

Увогуле трэба сказаць, што гродзенцы вельмі ахвотна і актыўна памагаюць нам у стварэнні новай экспазіцыі.

А для таго, каб пазнаёміцца з музеем, прайдзецца па залах, якія цяпер адкрыты. Тут арганіза-

ваны экскурсіі па тэмах: «Край у перыяд Айчынай вайны», «Намсамольцы і моладзь Гродзеншчыны ў барацьбе з фашысцкім захопнікам», «Партызанскі рух на Гродзеншчыне», «Піянеры-героі». Вельмі часта нашы навуковыя супрацоўнікі чытаюць лекцыі.

А як адкрыем залы новай экспазіцыі — налі ласка... Чакаць заставацца зусім нядога.

А. К. ШЫДЛОУСКИ,
дырэктар абласнога Дома народнай творчасці

— Цяпер вельмі перапісваю нацыста дзве толькі што напісаныя спецыяльна да юбілею песні Гата — «Об старонка вольная» і «Над магілай партызана». У бліжэйшы час выходзіць зборнік, у які ўвайшлі 32 мае песні... Гэта тое, што дачыцца мае асабіста.

Новыя песні напісалі і ішчущыя нашы самадзейныя кампазітары Э. Казачкоў, М. Гарабец, Я. Петрашэвіч, да юбілею мы рыхтуем спецыяльную літаратурную старонку ў абласной газеце.

ЗДЫМАЮЦЬ ЗАВОДСКІЯ КІНАМАТАРЫ

На заводзе заточныя станкоў іма XXII з'езда КПСС у Віцебску працуе амерыканскія кінематэры. Арганізатар яе — сакратар партбюро Я. Сайко. Кінематэар зняў наўдвая каларыную стужку «Наш май» — аб працоўных буднях заточнікаў і іх удзеле ў першаймайскіх дэманстрацыі. У выпуску фільма удзельнічалі тэхнолаг М. Корнеў і мастак Д. Тэпер.

Заводскія кінематэары рыхтуюць фільм аб ваявоў і працоўнай славе ўдзельнікаў вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Г. МІРАЛЮБАУ.

ПА ДАЛЁКІХ І БЛІЗКІХ ДАРОГАХ

Брыгада артыстаў Беларускай філармоніі пры ўдзеі М. Пятманна паспяхова выступае ў гэтыя дні ў Казані. Працоўная Татарская рэспубліка і цікавае знамяцца з беларускімі сучаснымі і старадаўнімі песнямі і танцамі. Гастролі прадоўжацца ў Тамбове і Туле.

Другая брыгада пры ўдзеі І. Пятманна выехала на гастролі па маршруце Калуга — Архангельск — Горкі.

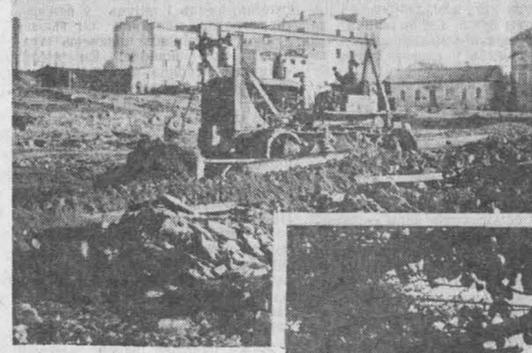
Перад працаўнікамі палёў Матвейскай, Мінскай, Віцебскай абласцей выступаюць эстрадныя брыгады, якія ўзначальваюць В. Шахтар, А. Панікнін і А. Рыжова. У праграмах эстрадных калектываў — шмат твораў, прысвечаных вызваленню роднай рэспублікі ад фашысцкай навалы.

«СВЕТЛЯЧОК»

У Наваполацку адкрыўся кніжны магазін, які працуе на грамадскіх асновах. Ініцыятарамі адкрыцця яго ўдзельнічалі камсамоляцы нафтапрапаратознага заводу на чале з каласам Валіцінай Собаль. Новы магазін моладзь назвала «Светлячок».

Магазін размешчаны ў праходнай частцы заводу. Моладзь можа набыць тут мастацкую і тэхнічную літаратуру, кніжкі часопіс, газету, пааспацыя на творы класікаў і савецкіх пісьменнікаў. Магазін нам заававае хімік-тэхнолаг Галіна Лукіна. Дзяжурства нясуць тут па чарзе камсамоляцы ў вольны ад працы час. У магазіне з раніцы да вечара мнагалюдна.

М. ХУДОВІЧ.



Дваццаць гадоў... Ці шмат гэта! Што можна зрабіць за гэты час! Ідзеш сёння вуліцамі любімага горада і здаецца, што так было заўсёды — імялі разбег вуліц, светлыя абрысы стройных будынкаў, шапачанне тапалевых лістоты над галавой...

Але вось два здымкі. Дваццаць гадоў між імі. Пустэха, руіны на адным... Цяжка паверыць, што імяна на гэтым месцы вырас вось гэты знаёмы мінчанам цудоўны квартал, які мы бачым на другім здымку.

Колькі ж трэба было мець веры, каб адрадіць гэты кварталы, зрабіць горад такім прыгажунюм!

Таму і ўражвае нас родны Мінск, што характэра яго несе ў сабе веліч чалавечых сэрцаў, часцінку душы тых, што не шкадавалі для яго свайго ўмяня, таленту, любві.

Фота А. САПЕТКІ і Ул. КРУКА.

ПАДАРУНАК РАКАСОЎСКАГА

Азершчына — край шчодрых пацудуў, багатай пазіі людскіх сэрцаў. Прырода тут моцна пасябрала з чалавекам... Задумліва-сцішыны пошум вынісцісны соншу, шлоха вятрычкі раднае маўлявае зіхціене сонечнага дня на прыдворных лугах і ціхае змярканне — усё гэта даесяць да шчыб песні славагата Азершчынскага хору. Зацэруючы, усхваляючы душу. Захопача блізкай пазнаёміцца з людзьмі, што так дзівосна, так пранікнёна і дакладна ўмоўчы перадаць душэўны стан чалавека, яго настрой.

І вось мы вядзем гатэру з Тацянай Карнеўнай Лапацінай — шматгадовым і нязменным кіраўніком Азершчынскага хору. Тацяна Карнеўна толькі што ачуняла пасля хваробы — гэтай бялізністай спадарожніцы старасці — і з вараз з чыярпліва-вазцю чакае, калі здолее вярнуцца да занятку, што ставі галоўным клопам яе шчодрай, багатай душы. Паступова паякой робіцца часеным — заходзяць харысты, сабраўшы прывадаць сваю Карнеўну. Заходзіць і

пашталён — падае свежыя газеты. І ўжо праз хвіліну нехта усклікае: — Дык гэта ж пра нас! Слухайце...

Усе ўважліва слухаюць натэткі М. Шыбаліса «Азершчынікі блакноты», надрукаваныя ў газеце «Літэратура і мастацтва».

Артыкул адразу нека з'аднаў усіх, прымусі многае ўспомніць. Так я пачула аб адной цікавай гісторыі, пра якую хачу расказаць.

Азершчыну вызвалілі ад фашыстаў 17 лістапада 1943 г. А ўжо назаўтра ў хале Лапацінай нібы завярнуўся, сабраўся ўсе былыя харысты. Аднаўдучае расшлі адвасткавае вызваленне канцэрта. Здаецца, ніколі не было такой рэпетыцыі, як у той дзень. Больш як два гады не спявалі... Праграму склалі багату і цікавую. Старэйшая спявачка Наталля Бялян прыдумала частушкі пра вайну-вызвалення.

Першы канцэрт адбыўся 5 снежня — у Дзень канстытуцыі. У ім прынялі ўдзел і байцы.

З таго дня хор узяў за правільна абслугоўваць канцэртымі ўсе часці, што праходзілі праз Азершчыну. Было наладжана 73 канцэрты. Некалькіх выступленняў адбыліся ў зямляках, у шпітэлях. Песні Азершчынскага хору натхнілі вояноў на новыя подзвігі, поўнілі сэрцы любоўю да Радзімы. Аб гэтым гаварылі і пісалі сваімі байцы, дзякуючы харыстам.

Харавы калектыв сядзіў на перамозе не толькі песнямі. 20 сакавіка

ХТО БУДЗЕ ПЕРАМОЖЦАМ

1944 года на імя Азершчынскага хору прышла ўрадавая тэлеграма. У ёй выказвалася падзяка калектыву, які ўсе са- 25 тысяч рублёў — перадаў у фонд абароны.

Усё мацней пачалі гукаць таленавітыя таласы азершчыніцкага спявакоў. Але не хапала ім музычнага акампанемента — як пісалася ў артыкуле М. Шыбаліса, гітэраўцы ў час акупалі расстралілі баяніста Пецю Лапшака, а баян забралі. Вось тады і вырашылі ў харавым калектыве напісаць пісьмо камандуючаму першага Беларускага фронту генералу Ракасоўскаму, насці якому вызвалілі Азершчыну, слухалі яе цудоўныя спявакоў. Пра усю сваю дэканацыю расказалі харысты ў тым пісьме а заада і пра сваю патрэбу.

Азершчыны прасілі генерала памагчы набыць музычны інструмент і абзачы ў далейшым гэтак жа нястомна абслугоўваць канцэртымі родную Чырвоную Армію, сядзіўнічаць перамогам.

Адак прышоў хутка. З фронту на імя Азершчынскага хору прыбыў гармонік. З ім хор выступаў да канца вайны. На «гармоніку Ракасоўскага», як пачалі гаварыць у Азершчыне, іграў здольна дзяўчына — Валя Козіна.

Сёння гармонік, як дарагае рэліквія незабытых дзён, захоўваецца ў Дзяржаўным краязнаўчым музеі БССР.

Д. ПЕТРАЧЭНКА.

ШКОЛЬНЫ МУЗЕЙ

Старанна рыхтуюцца аднавіць Дзяржаўны музей рэспублікі ў Каласкай аднавіццёўніцы № 2. У зонах аднавіццёўніцы ў школе адкрыўся музей, прысвечаны юнай партызанцы Карыянінцы Валі Арцём'евай, якая загінула гераічнай смерцю ў гады вайны. Вяля вульчэла ў гэтай жа школе.

У музеі сабраны фатаздымкі юнай партызанкі, дакументы аб яе жыцці, успаміны людзей, якія аведжалі гераіню, былі відэазапісам яе смерці.

П. ШУТАУ.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

2 12 чэрвеня 1964 года.

ПРАЦАЎНІКАМ ПАЛЁЎ

Усе часцей і часцей сустракаюцца з хлебаробамі Гомельшчыны ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці Палаца культуры завода «Гомсельмаш». Цэля прымаці камбайнабудуўніку працоўнікі калгаса «Перамога» Гомельскага вытворчага ўпраўлення. У клубе вёскі Краснае адбыліся влікі вечаы. З цікавай праграмай выступілі Андрэй Дудко, Тамара Цітова, Іван Балюк і іншыя заводскія салісты і чытальнікі. У канцэртны прынялі ўдзел харавы і танцавальны калектывы, эстрадны аркестр.

Да позняй ночы гучалі на вёсцы раздольныя песні, музыка. Здаваленныя сустрачкі засталіся і хлебаробам і камбайнабудуўнікам.

Праз некалькі дзён заводскі аўтобус зноў імаеца па прасёлкавым дарогах. На гэты раз ішліх заводскіх артыстаў ляжэ ў вёску Руданец буда-Кашалёўскага вытворчага ўпраўлення. Тут іны пры-

нялі ўдзел у вечаы працоўнай славы рабочых трэцяга аддзелены саўгаса «Камунар». У сельскім клубе адбыліся влікі канцэрт. Перад хлебаробамі выступілі харавы і танцавальны калектывы, група заводскіх акрабарты пад кіраўніцтвам майстра спорту СССР М. Чарданцава, мужчыніскі вакальны ансамбль, эстрадны аркестр. Доўга хлебаробы не адпускілі са сцэны салістаў Валэціна Худзюкова, Валэціна Мусякія, Аляксандра Цітова, Людмілу Спжнікіну, Давіда Абрамовіча, чытальніка Генадзі Генкіна. Цяпер заводскія артысты зноў рыхтуюцца ў дарогу. Маршрут ужо вядомы — сустрачэ з калгаснікамі і рабочымі саўгасаў буда-Кашалёўскага вытворчага ўпраўлення. Свой выезд іны прысвечваюць 20-лі гадавіне вызвалення рэспублікі.

В. СЯМЕНАУ.

Інфармацыйны бюлетэнь у межах работ кірмашу пісаў: «Влікуючы цікакасць меюць кнігі з серыі «Жыццё выдатных людзей», «Лісе чалавек» М. Шлохава, апошнія выданні твораў Т. Шаўчанкі і Я. Купалы, цудоўнае выданне «Гамлет» на беларускай мове з ілюстрацыямі Б. Заборана».

На кірмашы было прадстаўлена звыш ста кіт беларускіх выдавецтваў «Беларусь», «Навука і тэхніка» і «Народная асвета».

Варшаване ўвучылі нядаўна вын дадзеныя творы Яні Купалы, зборнік Якуба Коласа, дэмактынік Аркадзя Куляшова. Влікуючы цікакасць выклікалі альбомы «На прасторах Беларусі» і «Там, дзе сінее Нарава». Асабліва ўвагу наведвальніку прыцягнуў стэнд, на якім паказаны кнігі «Геранічэ абарона» і «Злачынствы нямецка-фашысцкіх акупантаў у Беларусі». Доўга не адыходзілі ад яго два старэйшыя мужчыны. Яны ўспомнілі Гродзеншчыну, якую пакінулі шмат гадоў назад. Пачаліся роспыты пра родныя мясціны, пра Мінск.

Увагу наведвальніку выставілі прыцягнуў стэнд з кнігамі польскіх аўтараў, выдадзеных у СССР на 38 мовах, у тым ліку і на беларускай.

4 лютага г. г. у нашай газеце быў надрукаваны артыкул Браніслава Лобан «Увесь вольны час адаю...», у якім крытыкаваліся недахопы ў правядзенні выставі работ самадзейных мастакоў і мастроў народнай творчасці прадпрыемстваў і устаноў Мінскага прамысловага аблсаўпрафа, прысвечанай 45-годдзю Беларускай ССР.

Сакратар Мінскага прамысловага аблсаўпрафа М. Новікаў павядаў рэдакцыі, што артыкул быў абмеркаваны на сходзе самадзейных мастакоў Мінска. Крытычныя заўвагі, выказаныя ў артыкуле, прызнаны правільнымі. Прымаючы меры, каб недахопы, якія мелі месца ў арганізацыі і рабоце выставі, у далейшым не паўтара- ліся.

Вельмі ўдала іграе ролю Інкы-нера Абдураманна А. Мілавануў. Думка, укладзеная Хікметам у гэты вобраз, трактуецца ім востра і выразава.

Вобразу Нахаль адведзена ў п'есе не апошняе месца. На жаль, у выкананні гэтай ролі артысткай З. Браваарскай цяжка знайсці паўноў задуму. Затое тут шмат даўно знойдзеных антрыскай прэмаў, якія ператварыліся ў акцёрскія штампы, і сарод іх галоўны — какецтва. А яно ж ніколі не служыла надзейным ключом да раскрыцця вобраза, тым больш у гэтай п'есе, дзе нам перш за ўсё важна зразумець усю складанасць адносін Ахмеда да Нахаль-адносін, якія набываюць апошнім акце трагічную афарбоўку.

Спектаклем «Дзівак» Тэатр імя Яні Купалы завяршыў свой сезон. Наўпаўна, у час гастроляў і пасля вяртання праца пад пастаўноўкай будзе працягнута. Наданнем убачыць твор Н. Хікмета на купалаўскай сцэне больш дасканальна прадкываным заўвагі, якія зроблены нам. У цэлым на хочацца павіншаваць калектыв з цікавым, змястоўным, разумным спектаклем.

Р. КЛЯБАНАУ.

Істэрэчную ўспышку, а былі б сыграны ў тым жа напрамку высанароднай стрыманасці, які ён знашоў для ўвасаблення ўсёго вобраза.

Рэжысёр-бей Рэжысёр спектакля Б. Эрын даручыў гэтую ролю Б. Уладзімірскаму, які здолеў выявіць у ёй новую грань свайго таленту. Рэжысёр-бей — хітры, страшны стары, разбачаны грашчыкам, не верыць у шчырасць чалавечых адносін. Ён вораг усялякага «дзівацтва», ён не разумее Ахмеда, як і Ахмед яго. Ада каў і ў іх канфіліке адзінай аброры Ахмеда з'яўляецца яго сумленне, дык Рэжысёр-бей глядзіць на яе, як і на Усё астатняе, з пункту гледжання грошай.

Уражанне дакладна знойдзенага прыёму робіць выкарыстаны актёраў унутраны пратэст. Гэта не той пратэст, які сустракаецца ў буфандае, а іншы, які вынікае зноў-такі з асаблівасцей хікметаўскай драматургіі. Многія мяркуюць, што сыгралі нягодна і падлогу кулы ляжыць, чым, снажам, сумленнага чалавек. Гэта не так. Вобраз нягодніка, сыграны «у люб», нікога ні ў чым не пераканае, з дапамогаю тонкіх сатырычных фарбаў і падрабязнасцей Б. Уладзімірскаму ўдаецца выкрыць варажую сутнасць свайго героя ў канфіліке з Ахмедам.

Інакш абстаціца справа з вонкавымі прыёмамі актёра. Калі нас прыемама здзіўляюць яго грым і касцюм, дык ніяк нельга пага-

І ў першых дзюх дзюх, дзе Ахмед быў поўнай протыплегасцю таму Ахмеду, пра якую мы толькі што гаварылі — «Ідэальны» тып дзівака, дзівак у частым выглядзе — у Тарасова ёсьць шмат вярных і прадуманых знаходак. Актёр умеє думаць на сцэне, — і гэта вельмі важна. Ахмед сядома ідзе на канфілік з самазадавольным Рэжысёр-беем, ён ішчэ не ўяўляе, якім крыўсам маральных каштоўнасцей паверніка для яго гэта барацьба. Але яго гранічная шчырасць, летуценнасць, нейкі асаблівы блыск вачэй гавораць аб тым, што барацьба за права быць сумленным Ахмед выйграе. І мы таксама разумеем гэта, дзякуючы тонкай і разумнай ігры актёра.

Хацелася б толькі, каб пераломны момант ролі, яе кульмінацыя (канец II дзеі) не ператварылася ў вынаваўцы ў мінутную



Сцэна са спектакля «Дзівак». У роліх Нахаль — артыстка З. Браваарская, Ахмеда Рызы — артыст В. Тарасуў.



Масква... За сотні кіламетраў адсюль б'ецца ле сэрца. Але вось да пульту кіравання рэтранслятарам падыходзіць Ляў Камандзішкія. Некалькі дакладных рухаў элетрамеханіка — і на тэлеэкраннае магілаўнае ўзнімаюць з'яўляюцца і родныя абрысы Краснай плошчы, Крамля. Ужо месці, які новы магнеты рэтранслятар у Магілаве забяспечвае ўстойліва, безадкорны прымем маскоўскіх і мінскіх тэлеапаратаў. Фота К. ОСІПАВА.

У СЕКЦЫІ ДЗІЦЯЧАЙ ЛІТАРАТУРЫ

10 чэрвеня ў памяшканні Мінскага спеца-магазіна, дзе адбылася выстаўка ілюстрацый да дзіцячых кніг, адбылося пасяджэнне секцыі дзіцячай літаратуры Саюза пісьмэннікаў БССР. Пісьмэннікі, якія пішуць для дзяцей, абміроувалі ілюстрацыі да сваіх кніжак. Паслухаў калег па творчэсці прыйшлі мастакі, работнікі выдавецтва. Аб сувязі мастацтва з тэатрам, аб творчым аб-

СІМПОЗІУМ У ПРАЗЕ

У сталіцы братняй Чэхаславакіі — Празе адбыўся сімпозіум-канферэнцыя па дзіцячай літаратуры. У рабоце сімпозіума прынялі ўдзел беларускія пісьмэннікі В. Вітка, П. Кавалёў, А. Пальчэўскі, Я. Сямянон. На сімпозіуме прысутнічалі прадстаўнікі больш дзесяці дзяржаў Захаду і краін народнай дэмакратыі.

АРХІЎ — СХОВІШЧА НАДЗЕЙНАЕ...

К. ЖОРАВА, начальнік Цэнтральнага дзяржаўнага архіва літаратуры і мастацтва БССР

У 1836 годзе А. С. Пушкін у артыкуле прысвяціў выхад у свет перапісак Вальтэра з прэзідэнтам Францыі, пісаў: «Кожны рымак вялікага пісьмэнніка становіцца каштоўным для нашчадкаў. Мы з цікавасцю разглядаем аўтаграфі, хоць бы яны былі ні што іншае, як урывак з расхадзяна шпітка ці запіска да шаўча аб адтэрміноўцы плацкажу. Нас міжволі ўражае дума, што рука, якая накрэслала гэтыя сціплыя лічы, гэтыя значныя словы, тым жа самым почырмам і, магчыма, тым жа самым лярвом напісала вялікія творы, прадмет нашых вывучэнняў і захапленняў».

Думаю, што гэтыя словы павінны памятаць не толькі архіўныя работнікі. Кожны радок рукапісу старажытна запісанай кніжкі, аска, накід, малюнак, зроблены рускою майстра, дарагія не толькі даследчыку, але і кожнаму чалавеку, які любіць літаратуру і мастацтва. І таму імёна гэтых пунцінскіх слоўмі хочацца паць дзюваву пра работу Цэнтральнага дзяржаўнага архіва літаратуры і мастацтва БССР і пра тых людзей, якія прыходзілі да сустрэчкі нам, яго работнікам.

Архіў літаратуры і мастацтва быў створаны ў рэспубліцы ў 1960 годзе. Неаходзіцца яго стварэння вынікалі тры, што да таго часу ў Беларусі па сутнасці ніхто не займаўся зборам каштоўных помнікаў літаратуры і мастацтва. Работы, якія вёў у гэтым кірунку рукапісны аддзел Інстытута літаратуры АН БССР, мела аднабоковы характар: збіраліся і захоўваліся дакументы толькі найбольш вядомых нашых літаратараў, ды і тых не ў комплексе. Актывна збіраюць матэрыялы і дакументы мемарыяльныя музеі Янкі Купалы і Якуба Коласа, але яны адстойваюць толькі частку гісторыі развіцця беларускай літаратуры і мастацтва. Многія каштоўныя дакументы аказваліся за межамі рэспублікі, а то і зусім зніклі. Вось чаму паставана Савета Міністраў рэспублікі аб арганізацыі Цэнтральнага архіва літаратуры і мастацтва БССР была патрабнай і надзвычайнай.

Прайшло тры гады. Сёння ўжо можам гаварыць аб некаторых выніках нашай работы. У асноўе яны пэўна паклалі пачаткі ў захоўванне асаблівых архіваў дзяржаўна літаратуры і мастацтва. Нам удалося сабраць каля 80 фондаў, 60 з іх — асаблівых архіваў. Вядома, не ўсе яны раўназначныя па сваёй каштоўнасці, па сваёй памерав, але кожны з іх паслужыў добрай справе, аблегчыў працу гісторыка і даследчыка літаратуры і мастацтва.

У нас захоўваюцца, у прыватнасці, дакументы і матэрыялы Янкі Купалы, Якуба Коласа, Янкі Жўрбы, Уладзіміра Дубоўкі,

У ЗНАК ДРУЖБЫ

Цэпла па-сяброўску сустралі рабочыя і інжынеры заводу «Гомсельмаш» артыстаў Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра Літоўскай ССР. Камбайнабудавнікі паказалі ім, як робяцца сілесубарачныя камбайны. У цэлу гадоўнага канвеера гоцы дліялі канцэрт. У ім прынялі ўдзел заслужаны артыст РСФСР Ю. Прусыняк, заслужаныя артысты Літоўскай ССР М. Трусаў, Б. Сямільчю, артысты А. Майна, М. Казінін і інш. Яны паказалі ўрывак са спектакля «Утайманыя свавольніцы» па п'есе В. Шкэспіра, чыталі вершы У. Маякоўскага, С. Мэршака, С. Міхайлава і іншых паэтаў.

У знак дружбы камбайнабудавнікі падарылі артыстам вазу для кветак з надпісам «Літоўскаму дзяржаўнаму рускаму драматычнаму тэатру ад калектыву заводу «Гомсельмаш».

Чалавек і прырода

ЭНТУЗІЯСТЫ

Школьнае лесніцтва. Гэтыя словы сёння не выклікаюць адзілення, як чатыры гады назад, калі на Гомельшчыне было створана першае вучэбнае гаварыства па ахове прыроды. Сёння іх тут — адзінаццаць. Юныя леснікі вядуць гаспадарчую і даследчую работу ў лесе, прымаюць удзел у леснападарках, ахове птушак і недрэпадных вырабў. Усе гэта выхоўвае ў іх пачуццё любві да прыроды, да роднага краю.

З прыватнай любві, замілаванна да родных мясцін, іх аяленага багата на Гомельшчыне можна сустрэцца на кожным кроку. У вобласці працуюць звыш пяцісот прыватных арганізацый Беларускага таварыства аховы прыроды. Больш 27 тысяч чалавек аб'ядноўваюць 466 юнацкіх секцыяў таварыства. Толькі летась сіламі грамадскага пасаджача-звыш дзюхот тысяч дэкаратыўных і пладоўных дрў.

У вобласці вялікая ўвага надаецца патрыятычнаму ведаў аб прыродзе. Членамі таварыстваў аховы прыроды і «Веды», аматараў прыроды, аб'яднаным у

Двоігі час фонд кампазітара А. Кудмава лічыцца згубленым. З дапамогай музыкантаў і Нісені, ча нам удалося знайсці яго ў Маскве. Цяпер Саюз кампазітараў рэспублікі рыхтуе да друку невялікую раней творы рана памёршага кампазітара.

Беларускае пастаяннае прадстаўніцтва ў Маскве дапамагло адшукаць і матэрыялы антыфашысцкага мільягу прадстаўнікоў беларускага народа, які адбыўся ў Казані ў 1942 годзе. Мы маем магчымасці ўласна запісаць уступленні на мільягу Янкі Купалы, Кузьмы Чорнага, С. Прытычкіна, партызана Карацёва і інш.

У апошні час мы наладзілі сувязі з многімі архіўнікамі ўстаноў краіны ў прыватнасці з Цэнтральным архівам літаратуры, Цэнтральным гістарычным архівам, Пушкінскім домам. У іх фондах захоўваецца шмат матэрыялаў па гісторыі беларускай літаратуры і мастацтва. Іх мы набываем або непрама ў арыгіналах, або робячы фотакопіі і мікрафілмы.

І вось тут хочацца звярнуцца з просьбай да беларускіх даследчыкаў літаратуры і мастацтва. Добра было б, калі б яны паведамлялі нам, дзе і што ім удалося знайсці, каб мы маглі рабыць фотакопіі матэрыялаў.

Ёсць у нас просьба і да пісьмэннікаў, работнікаў культуры і мастацтва. Не знішчайце, дарагія таварышы, свае рабочыя матэрыялы, зарывае іх у наш архіў на дзяржаўнае захоўванне!

Нарэшце, аб архівах творчых саюзаў, тэатраў, філармоніі, ансамбляў песні і танца, ану, рэдакцый газет і часопісаў. Як правіла, у гэтых установах і арганізацыях няма спецыяльных людзей, якія адказвалі б за захаванне архіваў. І большасць іх знаходзіцца ў заняпадным выглядзе. У тэатрах, напрыклад, адсутнічаюць працоўныя пасяджэнні мастацкага саветаў, рэжысёрскія распрацоўкі ролі, рэпертуарныя планы, афішы. На кінастудыі «Беларусьфільм» не захоўваюцца сцэнарыі і сцэнарныя планы, у філармоніі — рэгламы матэрыялы. Народныя выпадкі, калі дакументы, якія асяцяляюць дзейнасць тых ці іншых устаноў культуры, знаходзяцца на руках асобных работнікаў.

Краўцінам устаноў не трэба забывацца, што згодна з існуючым парадкам яны нясуць асаблівую адказнасць за стан архіваў.

Заканчваючы, хочацца яшчэ раз звярнуцца да ўсіх творчых работнікаў рэспублікі, да іраўніковай устаноў і арганізацый: не паргдывайце архіваў! Беражліва захоўвайце дакументы і матэрыялы свайго працы і дзейнасці. Хай лічыцца сёння маланазначым і нецікавым — прыватна і публічна — набыццём вялікаму каштоўнасці жыцця сведкі нашых дзён. Мы, супрацоўнікі Цэнтральнага рэспубліканскага архіва літаратуры і мастацтва, абяцаем вам у гэтай справе ўсямерную падтрымку і дапамогу. Памятайце словы А. І. Герца, адрававана яго сябру М. П. Агароў: «Ты, здаецца, спаліў мае пісьмы. Гэта кепска, лепш бы ты спаліў даюмі мезенца на левай руцэ ў мяне. Намы пісьмы — важнейшы дакумент развіцця; у іх час ад часу адстойваюцца ўсе ўражаныя і аднаклюдныя ўсе ўражаныя на душу. Ну як жа можна паліць такія рэчы?»

П. БАРИСАУ.

НА ВЫСТАУЦЫ — ТВОРЫ ГРУЗІНСКІХ МАСТРОУ

Відаць, усё лепшае, што стварылі мастакі Савецкай Грузіі ў апошні час, можна быць бачыць на выставі ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР.

Радуе ганерэ тэм, творчых манер, індывідуальнасцей у жывапісе, скульптуры, графіцы. Грузіинскія мастакі ўзнікаюць глыбока праблемы нашай сучаснасці (графік Д. Нодзія, жывапісец Д. Хахуташвілі, скульптар В. Тапурыдзе і многія іншыя).

КНІГІ І КВЕТКІ

Часта прыходзіць сюды хатні гаспадар Тацяна Колароўская. Волга Ляўкіч, рабочыя Рыгор Кузьмы, Анатоль Дарошка. Гаспадар ахвотна дзеляцца з суседзямі сваімі скарбамі.

Але яшчэ аднымі саваўты гэты часіны дом. У двары тут кветкі, сабраныя з мношх квітучых свету. Толькі адной вэрсіі сто кустоў. Ёсць сярод іх і «Лунная саганда», «Сустрача вясны», «Валодзіна» і «Жур-птушка». На імя Куцінчына прыходзіць пасылкі з мношх гароду. У іх — кветкавае насенне. Колінаквіцкі аматар таскася высьлека свае ратнікі ў розныя квіткі кветак.

АБ КРАСЕ РОДНАЙ ЗЯМЛІ

У чыгальнай зале ўрадава бібліятэкі імя М. Горкава дніамі адбыўся літаратурна-мастацкі вечар «Лёбі і беражы прыроду роднага краю».

Першае слова дзельца члену-карэспандэнту Акадэміі навук БССР, доктору біялагічных навук, прафесору І. Сержаніну. Ён гаворыць аб прыгажосці і багатым беларускай зямлі, аб флоры і фаўне нашых лясоў і палёў, рэк і азёр, аб ролі грамадскай у ахове прыродных багаццяў.

Аб выкарыстанні прыродных рэсурсаў для апрацоўкі прыродных Мінска расказаў архітэктар Н. Трэхтэнберг. З цікавасцю слухалі ўдзельнікі вечара выступленне Беларускага мастацкага амагара прыроды В. Цікамоўца. Цэпла сустраклі прысутныя выступленне беларускіх пісьмэннікаў і артыстаў. Свае вершы аб прыродзе роднага краю прачыталі паэты А. Бяльчэў і А. Астрышка. Артыст Тэат-

ТУРЫСЦКІЯ МАРШРУТЫ

Многа цікавага аб прыродзе рэспублікі, яе знаменнасці і культуры можна даведацца, зрабіўшы турысцкія падарожжы па роднаму краю. Правільна правесці падарожжа, выбраць неабходны маршрут дапаможа кніжка В. Дзямінава, М. Раманюскага, А. Шыльра, В. Янушкіна і В. Мушышова «Турысцкія маршруты па Беларусі». Кніжка наадуна выйшла ў выдавецтва «Народная асвета».

У кнізе дзельца апісанне найбольш цікавых турысцкіх маршрутаў, якія пазнамяць турыстаў з багатай і разнастайнай прыродай рэспублікі, яе асноўнымі гарадамі, важнейшымі новабудуемі і гістарычнымі помнікамі.

У выкаванні пастэлю лістах А. Шапінашвілі «У полі», «Чаканне» і іншых акасамітасцяў, мяккасць мялка сплываюцца з інтэнсіўнасцю колеру. Пастэлю выкаваны і творы І. Янкішвілі «Навука» (з серыі «Навука па Кузьму»), Вельмі эфэктна на чорнай паперы з адмысловага карунку лёгкіх прыгожых ліній узнікне горды твар. Асабліва выразны ў І. Янкішвілі партрэт «Філаз Навіра» з той жа серыі. Вялікая ўнутраная засяроджанасць і ў той жа час душэўная мяккасць сьвечыцца ў твары Філаза.

У аснове поспеху грузіинскага прыкладнага мастацтва — асаўсене народных традыцый, умение выбраць з іх для далейшага развіцця гадоўнае, характэрнае, адліччывае, характэрнае. Жывую сувязь паміж мнагавекавай культурай і сёняшнім днём добра адчуваецца, змяняючыся і з керамікай і з работамі на металу. Мастакі ўмеюць вельмі абагулена, на выразным сілвазе пабудавач адлюстраванне, адліччывы лінійны

дэталі. У чаканцы па металі і срабру традыцыйныя прыёмы апрацоўкі металу арыганічна сплываюцца з сучасным. У кампазіцыях І. Гуралі «Ураджай», «Народнае», «Санава», прысвечана жыццю сёняшняй Грузіі, прывабліваюць свабоднае і безадорнае валоданне тэхнічнай чаканкай, пластычнасць вырашэння абаўтаў, незалежнасць ад матэрыяла, падпарадкаванне яго задуме.

Самы вялікі раздзел керамікі — арнаментаваны лощаныя сасуды, у якіх вылучаюцца прыгожыя глянцавыя чорнай паверхні. Вузкая стужка арнаменту выразна выдзяляецца на глянцы фоне. Колер, тактоўна ўведзены ў арнамент, трапляе ў тон палівы ўнутры сасуду. Гэты помпны паўтарыцца ў розных прадметах у розных мастакоў (Ш. Нарыманашвілі, Г. Кандарэлі, К. Каргарэталі).

Варта падкрэсліць умение грузіинскіх керамістаў арнаментаваных сасуду, прывольчыць у раўнавагу разлізім жывых форм і ўмоўнасць, неабходную ў прадметах быту.

3 ПАПАРТАМ ГРОДЗЕНСКАГА ЗАПАРКУ

Гродзенскі запарк — адзіная ў рэспубліцы ўставава, дзе сабраны вялікая калекцыя жывяльнага свету краіны. У стварэнні запарку прымаўлі актыўны ўдзел заапарні Масквы, Кіева, Ленінграда, запаведнікі Далекага Усходу і Грузіі. З дзелькай пунчыца ў Гродні прыскай сааі — тыры, з Аскані Нова — апыталомы. Ёсць і жыжары гарачага поўдні — малпы і птушкі.

БЕЛЫ АМУР, ТАУСТАЛОБІК, ВУГОР...

Пав Чэрвем, у маляўнічым мясцовасці, неадзіна ад прыгажун-ракі Волгы размысціць рыбак «Волга» — адна з буйнейшых гаспадарчых рэспублікі. Тут у спецыяльных вадаёмах разводзіцца карпа, ляшча, платву. А вості прыжываюцца ў беларускіх азёрах і вадаёмах каштоўна рыбак — белы амур і таўсталобкік. Гэтым пытаннем зацікавіліся разжы.

У той жа час другі сааілет, уздымаючы з аднаго з англіскага аэрадрому, несе тэрміновы «груз» для нарчанскіх аэраў — два мільёны лічымак вугра. Гэта не першая партыя перасаджэнцаў. Вугор добры прыжываецца ў гэтую жа нарчанскую вадуду выплываюча сабета шэсць мільёнаў лічымак ікры волгаўскага рыпуса і сіпа.

ТУРЫСЦКІЯ МАРШРУТЫ

Многа цікавага аб прыродзе рэспублікі, яе знаменнасці і культуры можна даведацца, зрабіўшы турысцкія падарожжы па роднаму краю. Правільна правесці падарожжа, выбраць неабходны маршрут дапаможа кніжка В. Дзямінава, М. Раманюскага, А. Шыльра, В. Янушкіна і В. Мушышова «Турысцкія маршруты па Беларусі». Кніжка наадуна выйшла ў выдавецтва «Народная асвета».

У кнізе дзельца апісанне найбольш цікавых турысцкіх маршрутаў, якія пазнамяць турыстаў з багатай і разнастайнай прыродай рэспублікі, яе асноўнымі гарадамі, важнейшымі новабудуемі і гістарычнымі помнікамі.

СПЛАЎ ТРАДЫЦЫЙНАГА НАВАТАРСКАГА

Грузія багатая рознымі сартамі гліны. Керамісты ўмеюць выкарыстоўваць іх прыгожымі колерамі. Г. Каргарэталі і Г. Каргарэталі, якія стварылі белы гліняны, закрываюцца белай гліняй, закрываюцца яе палівай, дэкарыруюць масліны па форме гарлачы і кубкі люстрам або паласой длі горла і на рудцы, а ішчы раз — рыскамі, раскіданымі па паверхні.

Яркія прыклады ўдалых вырашэнняў так званай дробнай пастэлюі маюць у сучасным мастацтве Г. Каргарэталі і Г. Каргарэталі, якія стварылі белы гліняны, закрываюцца белай гліняй, закрываюцца яе палівай, дэкарыруюць масліны па форме гарлачы і кубкі люстрам або паласой длі горла і на рудцы, а ішчы раз — рыскамі, раскіданымі па паверхні.

Майстры прыкладнага мастацтва Грузіі адолелі знайсці разнастайныя прадметы побыту, арыганічна злучаючы нацыянальныя традыцыі з сучаснасцю.

Прама мастацтва братняй рэспублікі мы бліжэй пазнаём яе народ, яго думку, характар. І ў гэтым значэнне выстаўкі выдзяляюцца мастацтва Савецкай Грузіі ў нашым музеі. Абмен такімі выстаўкамі вельмі карысны, вельмі патрабны, ён яшчэ больш збліжае братнія народы.

І. ПАНЬШЫНА.

ТЭЛЕФІЛЬМ ПРА ПАЭТА А. ЖАЎРУКА

Дом афіцэраў. Зала поўная вяселюнаскамі. Тут канферэнцыя прысвечана работнікам маляўнічым рэдакцыі Беларускага тэлебачання.

Заваяваў гутарка паміж гэцамі і воінамі. Воіны плануюць тэматыку перадачы для тэлеустудыі. У прыватнасці, просіць арганізацыя перадачы Беларускага тэлебачання пад назвай «Вячэрняя вясёлка», а таксама вечар сустрачы воінаў дзюва чаксёй. Падказваюць і найлепшыя час перадачы кінафільмаў, спектакляў, тэатральных паставак.

На канферэнцыі воінам пашанцавала — яны былі першымі глядачамі і крытыкамі дакументальнага фільма «Песня і вяла, і грэла...» Гэты тэлефільм прысвечаны беларускаму паэту Аляксю Жаўруку і расказвае пра жыццё паэта ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Рэжысёр У. Арлоў і сцэнарыст К. Арлоў расказалі воінам, як стварыў фільм.

В. ЛУНЕУ.

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАСХЕВІЧ.

Рэдакцыйная калегія: І. А. АЗУР, Г. М. БУРАЎКІН, А. І. БУТАКОУ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, Т. А. ДУБКОВА, Г. М. ЗАГАРОДНІ, В. У. ІВАШЫН, А. М. КАШКІРЭВІЧ, В. Б. ЛАДЫГІНА, П. М. МАКАЛ, А. Н. МАРЦІНОВІЧ [адзаны сакратар], Р. С. САБЯНКА [намеснік галоўнага рэдактара], І. А. САНКОВА, З. Ф. СТОМА М. Г. ТКАЧОУ, Р. Р. ШЫРМА.

Саюз мастакоў БССР з глыбокім жалем паведамляе аб забачаснай смерці мастака-графіка ЯКУБЕНІ ГАРЫ ІГНАТОВІЧА і выказвае спачуванне сямі і саякам ібнісчыкам.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўтаркі і пятніцу.

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ: Г. Мінск, вул. Захарава, 19. Тэлефон: арыганічна рэдакцыі — 3-25-25, адназначна сакратара — 3-44-04, адрэда літаратуры — 3-21-53, адрэда мастацтва — 3-24-62, адрэда культуры — 3-22-64, адрэда інфармацыі — 3-44-04, выдавецтва — 3-19-52, бухгалтэрыі — 3-11-03.

«Літаратура і існаство» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісатэляў БССР, Мінск.

Індэкс 63856. Друкарня выдавецтва «Звязда». АТ 0152